

**A Participative Administration Model to Develop the Administration of
 Ubonratchathani Sriwanalai School, the Secondary Educational Service Area
 Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen**

**รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการบริหารของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ**

Thirasat Kulram

รัฐศาสตร์ ภูธรรัมย์

Ubonratchathani Sriwanalai School

โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย

*Corresponding Author, e-mail: mantana.khum56@sskru.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to create and develop a participative administration model for developing the administration of Ubonratchathani Sriwanalai School, Ubonratchathani Sriwanalai School, the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen by using mixed methods research. The method of study consisted of four steps: 1) documentary analysis and in-depth interview 2) a model creation and development by connoisseur 3) a model try-out with the target group 4) a model suitability assessment

The research results found that problems in participatory management of Ubonratchathani Siwanalai School personnel in educational institutions rarely see the importance. Including not understanding the roles and duties of the management building a relationship with the community is minimal. External agencies still lack support for educational management. Which the participatory management model of Ubonratchathani Siwanalai School under the office of secondary education service area, Ubon Ratchathani, Amnat Charoen consists of 4 main components: Part 1, participants in educational institution management, Part 2, process of participatory management, Part 3, scope of administration of educational institutions, and Part 4, goals of participatory management the results of the experimental

model of participatory management at Ubonratchathani Siwanalai School found that participation in the implementation students have diverse working skills and desirable characteristics as specified by the curriculum. Teachers have knowledge and ability to manage learning that are diverse. Student focus is important setting an atmosphere and environment conducive to learning organizing activities that include morals, ethics and desirable characteristics and there is an exchange of knowledge between the collaborative networks and the school management has a plan to develop an annual action plan. Clearly leading to action and the results of participatory management model assessment of Ubonratchathani Siwanalai School it was found that the model was feasible, appropriate and useful. Overall, it's at a high level.

Keywords: Participative Administration Model, Participative Administration, Administration of Ubonratchathani Sriwanalai School

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการบริหารของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวณาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed methods) ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) การสร้างและพัฒนารูปแบบโดยใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3) การทดลองใช้รูปแบบกับกลุ่มเป้าหมาย และ 4) การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวณาลัย บุคลากรในสถานศึกษาไม่ค่อยเห็นความสำคัญ รวมทั้งไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของฝ่ายบริหาร การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีน้อย หน่วยงานภายนอกยังขาดการสนับสนุนการจัดการศึกษา ซึ่งรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวณาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่วนที่ 2 กระบวนการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ส่วนที่ 3 ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา และส่วนที่ 4 เป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวณาลัย พบว่าการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม ด้านนักเรียนมีทักษะการทำงานที่หลากหลายและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด ด้านครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายความร่วมมือ และด้านบริหารจัดการโรงเรียนมีแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปีที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน และผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวณาลัย

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่ามีความเห็นว่ารูปแบบมีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารของโรงเรียนอุบลราชธานี ศรีวนาลัย

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกประเทศใช้เป็นนโยบายหลักสำหรับการพัฒนาประเทศ สำหรับประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาประสบกับปัญหาด้านการศึกษาหลายประการ จนนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษารอบแรก พ.ศ. 2542-2551 หลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แต่จากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าว พบว่ามีเรื่องที่ยังเป็นปัญหาที่ต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงและต่อยอด โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษา รวมทั้งการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาจึงนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552-2561 หรือที่เรียกว่า “การปฏิรูปการศึกษารอบสอง” ซึ่งมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมาย 3 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษาและมีกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ (Office of the Education Council Secretariat, 2016, p. 86) ในการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมผลักดันส่งเสริมสนับสนุนให้ผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคม คุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษาและสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา (Office of the Education Council Secretariat, 2010, p. 31) และในร่างกรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 ก็ยังคงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมเพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายใต้กฎกติกาการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ

โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

การบริหารที่เป็นการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษามากขึ้นนั้น ผู้นำทางการศึกษาในโรงเรียนและในชุมชนท้องถิ่นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงตนเองทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่จัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรต่าง ๆ มีการกำหนดบทบาทของคณะกรรมการให้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน การกำกับ ติดตาม การดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ

ในการพัฒนาโรงเรียนระบบเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองโดยการใช้หลักการบริหารที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องและมีความเป็นประชาธิปไตย เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ บุคลิกลักษณะและคุณสมบัติตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง ซึ่งการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมถือว่าเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบหนึ่ง ที่ได้รับความสนใจในการบริหารโรงเรียนในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้ครู เจ้าหน้าที่ และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญของโรงเรียน เป็นการระดมทรัพยากรด้าน การเงินและด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน สร้างและสนับสนุนให้เกิดผู้นำใหม่ ๆ ในทุกระดับ เพิ่มปริมาณและคุณภาพ การติดต่อสื่อสาร สร้างความยืดหยุ่นในการทำงาน เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนได้เสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงการศึกษา

การบริหารของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย พบว่าในการดำเนินการต่าง ๆ มีการยึดความคิดเห็นของตนเองเป็นหลัก ขาดการประสานงานจากหลายฝ่าย ฝ่ายบริหาร ตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษา ยังไม่ค่อยมีบทบาทในการกำหนดหน้าที่ หรือความรับผิดชอบตามกรอบภาระงาน ซึ่งเล็งเห็นความสำคัญน้อย รวมทั้งไม่ค่อยเข้าใจด้านหลักการบริหารภายใต้บริบทต่าง ๆ ทั้งนี้สภาพพื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ อยู่บนพื้นที่ที่ประชากร หรือชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ ดังนั้น ในการระดมทุนหรือการพัฒนาโรงเรียน พัฒนาการศึกษาดำเนินไปค่อนข้างยาก เพราะสภาวะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองไม่เอื้ออำนวย ส่งผลต่อการเข้ามามีบทบาทของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนก็เป็นไปได้เช่นกัน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการบริหารของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework)

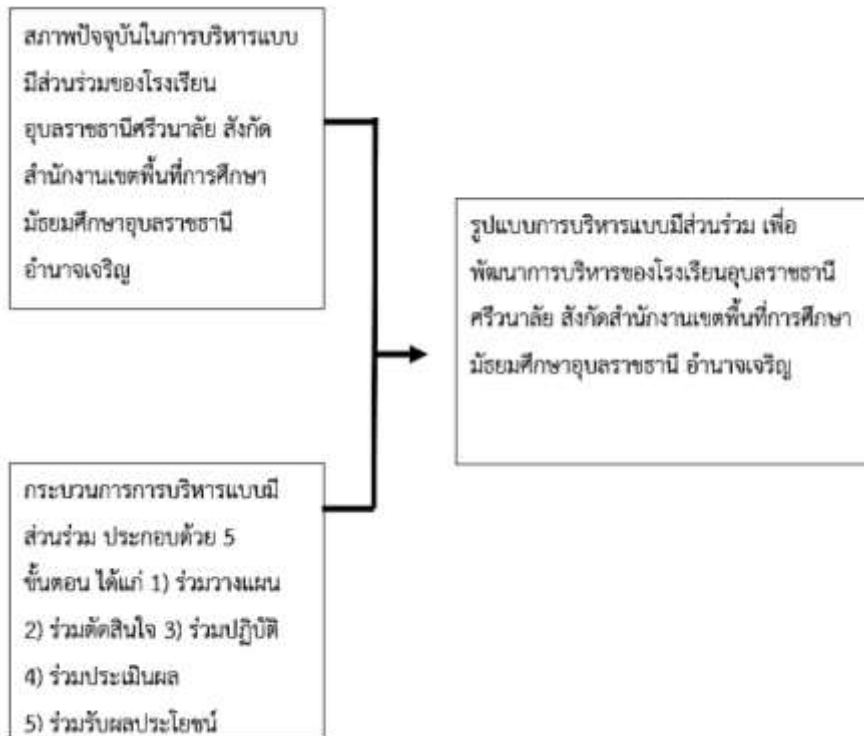

Figure 1 Conceptual framework

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยไว้ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

1.2 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมวางแผน 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมปฏิบัติ 4) ร่วมประเมินผล 5) ร่วมรับผลประโยชน์

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนของการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยผู้ให้ข้อมูล จำนวน 26 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 21 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนของการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 9 คน คือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ หรือผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หรืออาจารย์มหาวิทยาลัย หรือศึกษานิเทศก์

2.3 กลุ่มตัวอย่างในขั้นการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 21 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน

2.4 กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนของการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มาทดลองใช้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ บุคลากรของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 21 คน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน

ผลการวิจัย (Research results)

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

สภาพปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า บุคลากรในสถานศึกษาไม่ค่อยเล็งเห็นความสำคัญ รวมทั้งไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของฝ่ายบริหาร การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีน้อย ซึ่งชุมชนก็ไม่ค่อยให้ความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วม ปัญหาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อาจเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ ระบบบางประการของสังคมไทย และ สภาพของการบริหารในด้านชุมชนนั้น หน่วยงานภายนอกยังขาดการสนับสนุนการจัดการศึกษา ทั้งด้านทรัพยากรในการจัดการศึกษา หรือการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานของโรงเรียน ตลอดจนการจัดหาสื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้ ชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอ โรงเรียนจึงไม่สามารถระดมทุนเพื่อใช้ในการพัฒนาโรงเรียน หรือพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนได้

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการบริหารงานสถานศึกษา 2) ผู้สนับสนุนการบริหารงานสถานศึกษา ส่วนที่ 2 กระบวนการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมวางแผน 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมปฏิบัติ 4) ร่วมประเมินผล และ 5) ร่วมรับผลประโยชน์ ส่วนที่ 3 ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา ประกอบด้วยกรอบภาระงาน 4 งาน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานบุคคลและงบประมาณ 3) การบริหารงานทั่วไป และ 4) การบริหารงานกิจการนักเรียน และส่วนที่ 4 เป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยคุณภาพสถานศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านครู และ 3) ด้านการบริหารจัดการ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม โดยดำเนินการตามกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ โดยผลการดำเนินงานด้านผลการพัฒนาสถานศึกษา ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนมีทักษะการทำงานที่หลากหลายและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายความร่วมมือ และด้านบริหารจัดการโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปีนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน จัดกิจกรรมตามนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด และบูรณาการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน/ท้องถิ่น จัดสภาพแวดล้อม และการบริการที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ และการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี

อำนาจเจริญ พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานทั้งด้านการมีส่วนร่วม และด้านผลการพัฒนาสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่ามีความเห็นว่ารูปแบบมีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล (Conclusion)

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่วนที่ 2 กระบวนการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ส่วนที่ 3 ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา และส่วนที่ 4 เป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นข้อค้นพบในการวิจัย รายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา จากการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย กลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่

1. คณะกรรมการบริหารงานของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) คณะครู 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) คณะกรรมการที่ปรึกษาของสถานศึกษา และ 5) คณะกรรมการสถานักเรียน โดยกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงในการดำเนินการตามกระบวนการของการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาโดยดำเนินการร่วมกับคณะครู นักเรียน และผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการที่ปรึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยขอข้ายและภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารงานของสถานศึกษามีความชัดเจนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ผู้สนับสนุนการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน 2) เครือข่ายชุมชน 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) องค์กรภาครัฐ 5) องค์กรเอกชน 6) สมาคมศิษย์เก่า 7) องค์กรทางศาสนา และ 8) เครือข่ายโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารงานของสถานศึกษา เช่น การให้ความช่วยเหลือในด้านทุนและทรัพยากรในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งในการบริหารจัดการโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนของ Office of the Basic Education Commission (2017) ที่ว่าการบริหารที่เป็นการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษามากขึ้นนั้น ผู้นำทางการศึกษาในโรงเรียนและในชุมชนท้องถิ่นจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงตนเอง ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักการเกี่ยวกับการมี

ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่จัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนาและสถาบันทางสังคมอื่น โดยจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการกำหนดบทบาทของคณะกรรมการให้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน การกำกับ ติดตาม การดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ การให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การส่งเสริมด้านวิชาการ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา และชุมชน สอดคล้องกับการงานวิจัยของ Thongthong (2014) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน พบว่า ในเชิงการบริหารจัดการ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกกระบวนการบริหาร จะสามารถเอาชนะข้อจำกัดทุกอย่าง ทั้งในเชิงทรัพยากรบริหารและคุณภาพของการเรียนการสอน ด้านการบริหารราชการควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทของสถานศึกษาร่วมวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้มีการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติจริง เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการและภูมิปัญญาท้องถิ่น การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และมีการรายงานผลการเรียนผลงานนักเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบทุกครั้ง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Powpho (2014) ในการศึกษาเพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยภายในที่ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาให้ความร่วมมือ ผู้บริหาร และบุคลากรตระหนักและเห็นความสำคัญ บุคลากรมีคุณภาพ มีการบริหารจัดการที่ดี และมีงบประมาณเพียงพอ

ส่วนที่ 2 กระบวนการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม จากการวิจัยพบว่ากระบวนการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้นตอนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่ทำให้ผู้มีส่วนร่วมได้ดำเนินการตามกระบวนการขั้นตอนการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980) ที่จำแนกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in decision making) การตัดสินใจชนิดนี้เป็นศูนย์กลางของการเกิดทางเลือกตัดสินใจที่หลากหลาย มีการกำหนดและประเมินทางเลือก และการตัดสินใจเลือก ซึ่งเปรียบได้กับการวางแผนเพื่อนำทางที่เลือกมาสู่การปฏิบัติ ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in implementation) แบ่งได้ 3 ทาง คือ 1) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือให้ทรัพยากร (Resource contribution) 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน (Project administration and coordination) และ 3) การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือ (Participation in enlistment) ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation) แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การมีส่วนร่วมทางตรงและการมีส่วนร่วมทางอ้อมในการประเมินผลด้านงบประมาณ ความพึงพอใจของบุคคลต่อโครงการการมีส่วนร่วม วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่าง ๆ หรือผ่านตัวแทนที่เลือกเข้าไปเพื่อนำความคิดเห็นไปใช้ประโยชน์ ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Participation in benefits) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานและมีผลในทางเศรษฐกิจมีความสำคัญต่อการยอมรับ นำโครงการที่สำคัญ ๆ เข้ามาทั้งที่การตัดสินใจอาจไม่เกิดขึ้นหรือมีขีดจำกัด การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

แบ่งได้ 3 ชนิด คือ 1) ผลประโยชน์ด้านวัตถุ (Material benefits) 2) ผลประโยชน์ด้านสังคม (Social benefits) 3) ผลประโยชน์ด้านบุคคล (Personal benefits) สอดคล้องกับการศึกษาของ Dissong (2013) ที่พบว่า คณะ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจวางแผนพัฒนาโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานและช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนโดยมีส่วนร่วมทำงานกับผู้บริหารและคณะครู 3) การมีส่วนร่วมแก้ปัญหา เช่น ปัญหาระเบียบวินัยการปกครองนักเรียน ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรในการบริหาร 4) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ การบริหารโรงเรียนซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ 5) การมีส่วนร่วมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อร่วมพัฒนาการบริหารให้มีประสิทธิภาพ และ 6) การมีส่วนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จหรือมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ มีส่วนร่วมรับรู้ มีความภาคภูมิใจในผลการกระทำและผลสำเร็จที่เกิดขึ้น และรับผลประโยชน์ในฐานะที่เป็นผู้ส่งบุตรหลานนักเรียนมาเรียน ทั้งยังได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารโดยผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ดังนี้ 1) มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน แสดงความคิดเห็นผ่านการตอบแบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อนำข้อมูลไปประกอบพิจารณากำหนดเป้าหมายการพัฒนา การเสนอแนะโดยการให้คำปรึกษาหารือ พุดคุยกับผู้บริหาร และคณะครู 2) มีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ได้แก่ การให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนร่วมช่วยกันจัดการแสดงของนักเรียน ร่วมจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดหารายได้พัฒนาโรงเรียน จัดกิจกรรมศิษย์เก่า เป็นคณะกรรมการสมาคมผู้ปกครองนักเรียนและครู เป็นต้น 3) มีส่วนร่วมตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร คณะครู ได้แก่ การตรวจสอบผลการจัดการเรียนการสอนที่ครูรายงานให้ทราบเป็นระยะ ร่วมประเมินผลคุณภาพภายในโรงเรียน เป็นต้น 4) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ช่วยเหลือสนับสนุน ปรับปรุงงานทุก ๆ ด้านของโรงเรียน เช่น ร่วมจัดกิจกรรมนักเรียนด้านสุขภาพอนามัยนักเรียน สนับสนุนทรัพยากร วัสดุ เงิน ฯลฯ ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมผู้บริหารมีความประสงค์ให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในทุกระดับ คือ การมีส่วนร่วม การมีส่วนช่วยเหลือ และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ซึ่งถือเป็นขั้นสูงสุดที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Powpho (2014) จากการวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้ 1) สถานศึกษามีวิธีการในการวางแผนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ประชุมผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนและนำไปสู่แนวปฏิบัติ สถานศึกษาใช้กระบวนการ PDCA และสร้างจิตสำนึกร่วมกับชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นคณะทำงานในการวางแผน 2) สถานศึกษามีวิธีการนำแผนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติ ได้แก่ มีการประชุมวางแผนมอบหมายงานสู่การปฏิบัติ สรุปติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขประชุมร่วมกับชุมชน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม 3) สถานศึกษามีวิธีการติดตามและประเมินผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ มีการนิเทศ ประเมิน ติดตามปรับปรุงโครงการ ประชุมและหาทางแก้ไขร่วมกัน โดยใช้แบบประเมินสรุปผลการจัดโครงการหรือกิจกรรมเสนอผู้บริหารและประเมินผลโครงการกิจกรรมโดยผู้เกี่ยวข้อง และ 4) สถานศึกษามีวิธีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ นำ ผลที่ได้มาสรุปเปรียบเทียบและนำไปปรับปรุง อีกทั้ง Atiwitthayaporn (2010) ยังได้กล่าวว่า การวางแผนการจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษา

ตลอดจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ บุคลากรทุกฝ่ายในองค์กรควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้น ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนในการวางแผนจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปให้โรงเรียนมีสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 3 ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษาจากการวิจัย พบว่า โรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัยมีขอบข่ายการบริหาร 4 ฝ่าย ดังนี้ 1) การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล 2) การบริหารงานบุคคล และงบประมาณ ประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลัง และการสรรหา การพัฒนาครู และการเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการจัดสรรงบประมาณ และการใช้งบประมาณ 3) การบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย การพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) 4) การบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย การส่งเสริมพฤติกรรมและระเบียบวินัยนักเรียน และระบบช่วยเหลือดูแลนักเรียน การส่งเสริมประชาธิปไตยและสถานนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดและเครือข่ายผู้ปกครองและศิษย์เก่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขอบข่ายดังกล่าวเป็นภารกิจที่นำไปสู่การบริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิผล ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานตามภารกิจ ซึ่งสอดคล้องกับ Office of the Basic Education Commission (2017) ที่ได้กำหนดแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยใช้รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายด้วยวิธีการที่แตกต่าง กัน แล้วแต่ความพร้อมและสถานการณ์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับ Chatakan (2012) ที่กล่าวถึงการจัดโครงสร้างและแผนภูมิการบริหารโรงเรียนต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญด้านต่าง ๆ ได้แก่ จำนวนนักเรียน จำนวนห้องเรียน จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน อัตราส่วนครูต่อนักเรียน ภารกิจของโรงเรียน ภาระงานของครู ดังนั้นการจัดแผนภูมิการบริหารโรงเรียนจึงแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน โดยจะจัดเป็นกี่ฝ่ายหรือกี่กลุ่มงานก็ได้แต่ต้องครอบคลุมภารกิจการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน

ส่วนที่ 4 เป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม จากการวิจัยพบว่า เป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านนักเรียน พบว่านักเรียนมีทักษะการทำงานที่หลากหลายและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด 2) ด้านครูผู้สอน พบว่าครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายความร่วมมือ 3) ด้านบริหารจัดการโรงเรียน พบว่าโรงเรียนมีแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปีที่น่าไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน จัดกิจกรรมตามนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด และบูรณาการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน/ ท้องถิ่น จัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป้าหมายทั้ง 3 ด้านนี้สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jabbang (2012) ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตาม 4 ยุทธศาสตร์หลัก คือ 1) การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ 2) การพัฒนาระบบการเรียนการสอน และการประกันคุณภาพการศึกษา 3) การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน และ 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม

จากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน 4 ด้าน คือ คุณภาพครู คุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพนักเรียน และคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งประสิทธิผลของรูปแบบทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถของครูความเข้าใจ พัฒนาการดำเนินงานมีระบบการบริหารจัดการที่ดี สอดคล้องกับการศึกษาของ Chaemchanwong (2010) ที่พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการ เครือข่าย พหุภาคีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สถาบันหลักการบริหารงาน ตามภารกิจกระจายอำนาจ 4 ด้าน ประกอบด้วย งานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ด้าน กระบวนการ ได้แก่ ขั้นตอนการบริหารจัดการเครือข่ายพหุภาคีในสถานศึกษา 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นการพัฒนาบุคลากร 3) ขั้นวางแผนการดำเนินการ 4) ขั้นปฏิบัติตามแผน 5) ขั้นติดตามและประเมินผลด้านผลผลิต

2. ผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวานาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ด้านการมีส่วนร่วมจากการใช้รูปแบบ พบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหาร แบบมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้นตอน และจากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายต่อการดำเนินงานตามรูปแบบ พบว่า มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทำให้เกิดความเข้าใจการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียน และ ต้องการมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของ โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นกลไก ในการขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาเป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ช่วยให้สถานศึกษาได้รับการ ยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา สอดคล้องกับ Banlangpadthama (2018) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนว่าเป็นกระบวนการที่เปิด โอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุก ฝ่าย นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการและการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผลเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ Dissong (2013) ที่กล่าวถึงการบริหารโดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียน มีการคัดเลือกจากบุคคลกลุ่มบุคคลต่าง ๆ จากผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่า ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ บุคคล สำคัญในชุมชนและผู้แทนจากกลุ่มต่าง ๆ ล้วนเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติที่เอื้อต่อการสนับสนุนการจัดการศึกษา นอกจากนี้จะมีบทบาทหน้าที่ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด โรงเรียนได้ดำเนินการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ ด้วยการให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติช่วยเหลือ สนับสนุน และร่วมรับผิดชอบ

ด้านผลการพัฒนาสถานศึกษาจากการใช้รูปแบบ พบว่า โรงเรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอน และด้านบริหารจัดการสถานศึกษา และจากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายต่อการดำเนินงานตามรูปแบบ พบว่ามีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานด้านผลการพัฒนาสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารจัดการโดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาในด้าน

ต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนาทั้งด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอน และด้านบริหารจัดการสถานศึกษา สอดคล้องกับ Dissong (2013) ที่ว่าการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นวิธีการที่สำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือรวมถึงการพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ด้วยความร่วมมือกันของผู้ปกครองและชุมชน ส่งผลให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป สอดคล้องกับ Jabbang (2012) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียน 4 ด้าน คือ คุณภาพครู คุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพนักเรียน และคุณภาพการเรียนการสอน ทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถของครู ความเข้าใจพัฒนาการทำงาน มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างหลากหลายเพิ่มมากขึ้นตามศักยภาพของตนและได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและเกิดความรักและความผูกพันโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

จากการดำเนินงานการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวราลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ในภาพรวมมีความสอดคล้องกับการบริหารจัดการของโรงเรียน โดยผู้บริหารและคณะครูร่วมกันหาวิธีการที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียน คือ การบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการศึกษาเป็นวิธีการที่ให้ทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เข้ามามีส่วน ร่วมกันแก้ปัญหา รวมถึงการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ทำให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย (Recommendations)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรศึกษาทำความเข้าใจองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาโรงเรียนตามความเหมาะสมของสภาพบริบทโรงเรียน
2. จากการวิจัยในส่วนของกระบวนการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรดำเนินการตามกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมและเกิดประสิทธิผล
3. จากการวิจัยในส่วนของขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษาควรดำเนินการให้ครอบคลุมขอบข่ายการบริหารงาน 4 ฝ่าย แต่อาจปรับภาระงานย่อยให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
4. จากการวิจัยในส่วนของเป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรมีการกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอน และด้านบริหารจัดการสถานศึกษา
5. จากการวิจัย โรงเรียนควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการมีส่วนร่วม มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาและต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนอุบลราชธานี ศรีวราลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนอุบลราชธานีศรีวนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

References

- Atiwitthayaporn, J. (2010). *Principles and theories of educational administration (Principle and theory of administration)* (2nd ed.). Songkhla: Thaksin University Press. [In Thai]
- Banlangpadthama, T. (2018). The Role of People in Participating in Education Management. *Thecity Journal*, 4(85), 30. [In Thai]
- Chaemchanwong, C. (2010). *Model of multilateral network management for improving the quality of education in basic education institutions*. (Doctor dissertation, University of Eastern Asia). [In Thai]
- Chatakan, W. (2012). *Management Techniques for Professional Educational Administrators* (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarify through specificity. *World Development*, 3, 213-235.
- Dissong, W. (2013). *Participatory school administration to improve educational quality and develop academic performance of school administrators*. Bangkok: 21 Century. [In Thai]
- Jabbang, C. (2012). *Educational quality development model according to the strategy of developing small schools. with a participatory action research process Under the Office of the Basic Education Commission*. (Doctor dissertation, Burapha University). [In Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2017). *Educational management practice guidelines of juristic person educational institutions under the Education Service Area Office*. Office of the Basic Education Commission. Bangkok: The National Buddhism Office Printing House. [In Thai]
- Office of the Education Council Secretariat. (2010). *The revised National Education Plan (2009 - 2016). Proposals for educational reforms in the second decade. (2009-2018)* (3rd ed.). Bangkok: Office of the Education Council Secretariat, Ministry of Education. [In Thai]
- Office of the Education Council Secretariat. (2016). *Draft of the National Education Plan Direction Framework 2017-2031*. Bangkok: Office of the Education Council Secretariat. Ministry of Education. [In Thai]
- Powpho, Y. (2014). Developing strategies for participatory management in basic education institutions. Under the Office of Kamphaeng Phet Primary Education Service Area. *Education Journal Naresuan University*, 16(4), 82-91. [In Thai]
- Thongthong, P. (2014). *A Study of Educational Management Guidelines in Small Schools. Under the Ubon Ratchathani Educational Service Area Office, District 1*. Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Educational Service Area Office, District 1. [In Thai]